

ІСТОРИЯ УКРАЇНИ

ПОТАПЕНКО С.П.

**ДО ІСТОРІЇ КАНЦЕЛЯРІЙ СЛОБОЖАНЩИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХVІІІ ст.
(про канцеляристів і їхні долі після 1765 р.)**

У статті прослідковано долі штатних канцеляристів колишніх слобідських полкових канцелярій після скасування у 1765 р. полково-сотенного устрою Слобожанщини. З'ясовано, що "старші" канцеляристи виходили у відставку з чинами полкових старшин і сотників, що відкривало перед ними деякі перспективи дворянства. Решта канцеляристів продовжували службу в новостворених губернській і провінційних канцеляріях, що давало їм можливість уникнути сплати подушного і зробити кар'єру.

У попередніх публікаціях ми уже неодноразово зачіпали питання про штат та особливості функціонування канцелярій Слобідської України в період ліквідації полково-сотенного устрою краю [8-12]. Досліджуючи персональний склад службовців цих установ, ми намагалися зосередити увагу на біографічному та просопографічному аспектах проблеми і на тому, яким чином адміністративні зміни середини 1760-х років вплинули на соціальні позиції цих осіб. Документи, які були виявлені упродовж останніх двох років, дозволяють дізнатися більше про окремих "персонажів" цих статей, зокрема про їхнє походження і подальшу долю. Тому нижче хотілося б поділитися цією новою інформацією і водночас підтвердити чи відкоригувати попередні висновки.

Нагадаємо, що в останні роки існування козацького устрою Слобожанщини у краї діяли Бригадна канцелярія Слобідських полків, Ізюмська, Острогозька, Охтирська, Сумська і Харківська полкові канцелярії та сотенні правління. Наприкінці 1764 р. місцевий козацький устрій було ліквідовано. З осені 1765 р. почали діяти загальноімперські адміністративні установи: Слобідсько-Українська губернська канцелярія, Ізюмська, Острогозька, Охтирська і Сумська провінційні канцелярії та комісарські правління. Слобідсько-Українську губернську канцелярію було створено на базі колишньої Харківської полкової канцелярії, а решту полкових канцелярій перетворено на відповідні провінційні канцелярії. Спадкоємцями сотенних правлень стали комісарські. На перших порах новостворені установи успадкували від своїх попередниць приміщення, архіви, печатки й частково персонал службовців на середньому та нижчому його рівнях [9].

Як було з'ясовано, в останні роки існування слобідських полкових канцелярій штат кожної з них складався з трьох канцеляристів ("понад комплект" могли працювати ще кілька) [11, с.75]. Основну частину канцелярського персоналу полкових канцелярій (канцеляристів, канцелярських писарів і писців) становили вихідці з нестаршинського (найчастіше - козацького) середовища [11, с.73-74, 77-79]. Канцелярська служба відкривала перед ними можливості кар'єрного просування і навіть досягнення високих полкових урядів. Нам не вдалося відшукати відомості про персональний склад канцеляристів усіх полкових канцелярій за 1765 р., але маємо такі документи за 1762 р. і 1764 р.* Від цих переліків будемо відштовхуватися нижче.

Тож, у 1762 р. штатними канцеляристами Харківської полкової канцелярії служили: 35-річний Семен Степанович Шафоростов (Шафоройстов), 33-річний Дмитро Венецький та 28-річний Іван Якович Пашенко (Пашенков) [11, с.84].

“Старший” канцелярист Семен Шафоростов був сином капрала ландміліцького Слобідського полку, де сам розпочинав службу солдатом у 1744 р. [14, арк.29зв]. Через три роки його було призначено ротним писарем, а ще через два, згідно з указом Військової колегії, переведено копійстом (найнижча канцелярська посада) до Харківської полкової канцелярії. У 1751 р. він здобув посаду підканцеляриста, а в 1752 р. - канцеляриста цієї установи. У січні 1763 р. Семен Степанович звертався до виконуючого обов’язки слобідського бригадира охтирського полковника Михайла Боярського з проханням про надання йому уряду мереф’янського сотника Харківського полку, що звільнився зі смертю тамтешнього сотника Григорія Ровнена [20, арк.75-75зв]. Семен Шафоростов скаржився на те, що попри відповідне його звернення безпосередньо до Харківської полкової канцелярії, остання подала до затвердження командуванню на цей уряд підпрапорного Олександра Щербину. Однак цю справу все одно було вирішено на користь підпрапорного [2, с.255].

Незабаром Семен Шафоростов вийшов у відставку ротмістром [14, арк.29зв]. А цей чин уже давав йому формальну можливість долучитися до старшинської верстви (а в перспективі - до дворянства). Як наслідок, його разом із племінником Тимофієм Петровичем було записано до “Відомостей про старшин та їхніх дітей” Вільшанського комісарства Харківської провінції у листопаді 1766 р. (щоправда, за третьою “формою”, тобто як старшину, який досяг цього звання завдяки власній службі) [14], а також - до списку “дворян” Вільшанського комісарства, складеного у 1766 р. для Комісії Нового Уложення, де за ним зазначено 11 підданих [5, с.329]. На кінець 1770-х років Семен Степанович володів хутором Тросним з 24 підданими у Липецькому комісарстві Харківського намісництва [23, с.145].

У 1764 р. припинив службу з чином відставного сотника колега Семена Шафоростова Іван Пашенко [14, арк.87]. 4 грудня 1765 р. рішенням Слобідсько-Української губернської канцелярії його було призначено депутатом у Мереф’янське комісарство, де він мешкав. Івана Пашенка також було записано до “Відомостей про старшин та їхніх дітей” у листопаді 1766 р. по Мереф’янському комісарству, але за першою “формою” як нащадка старшинського роду [14]. За переказом пращів Івана Пашенка ніби-то був “из польского шляхетства в Харьковском казацком полку действительным казаком”. Дійсно, у другій половині XVII ст. (1684 р.) був відомий канцелярист і харківський полковий писар Іван Пашенко [4, с.66]. А от у переписі Харківського полку 1666 р. серед козаків нікого з прізвищем “Пашенко” немає [24, с.145-171]; натомість, у цьому документі згадано Івана Пашенка серед селян (“пащеных мужиков”) с.Липці поблизу Харкова [24, с.144]. Перепис 1667 р. фіксує козака Василя Пашенка, “на мерину, бою у нег[о] - тищаль”, в сотні Костя Федова [7, с.29]. За інформацією “Економических примечаний на Харьковский уезд” 1782 р. “подпорутчица” Марія Григорівна Пашенкова володіла хутором Божковим з 18 підданими поблизу Мерефи [23, с.130].

Про долю другого штатного канцеляриста колишньої Харківської полкової канцелярії Дмитра Венецького поки що нічого не відомо. У цій установі він працював з 1744 р., зокрема штатним канцеляристом з 1761 р. [11, с.84] Можемо припустити, що Дмитро був родичем вихідця з козацтва сотника Острогозького полку Дмитра Антоновича Вінецького (Венецького) [2, с.62, 169, 428].

В Острогозькій полковій канцелярії на 1764 р. штатними канцеляристами значилися: Федір Маркович Колтунов, Митрофан Путилин, Іван Петрович Чеботаревський [21, арк.188-188зв].

Доля “старшого” штатного канцеляриста вихідця з козацтва Федора Колтунова склалася подібно до Семена Шафоройстова. На початок 1767 р. бачимо його відставним ротмістром, тоді він мав близько 35 років [2, с.430]. При ньому був 3-річний син Федір [2]. Щоправда, питання про свою відставку Федір Маркович піднімав ще 1764 р., про що збереглася його чолобитна [12, с.290-291]. З цього документа дізнаємося, що в 1751 р. він розпочав службу козаком Острогозького полку, але в дійсності служив писарчуком у Бригадній канцелярії Слобідських полків і в Острогозькій полковій канцелярії. У 1757 р. його було призначено канцелярським писцем, а пізніше - канцеляристом полкової канцелярії. У 1763 р. він одержав атестат на посаду молодшого полкового писаря [12].

У 1766 р. Федір Маркович не лише у якості відставного ротмістра підписав “наказ” *“острогожских дворян и владельцев”* до Комісії Нового Уложення [1, с.286], але й особисто написав чолобитну “Б” цього “наказу” [1, с.289]. У цьому документі зокрема містилася подяка острогозьких старшин за *“восстановление”* їх з реформою 1765 р. *“из козацкого слободских полков безгласно закостенелого начальства на нынешней изящный степень”* і прохання про *“переименование козацких их старшинских армейскими чинами для числения потомков их при вступлении в службу не стршинскими уже, но афицерскими детьми”* [1, с.288-289]. Федора Колтунова було записано і до списку “дворян” Острогозької провінції, які мешкали в м.Острогозьк, укладеного для Комісії Нового Уложення [5, с.339] та до *“Відомостей про старшин та їхніх дітей”* Острогозької провінції за третьою *“формою”* лютого 1767 р. [2, с.430].

Колега Федора Марковича Митрофан Путилин після 1765 р. обрав для себе шлях подальшої цивільної служби на аналогічній посаді в Острогозькій провінційній канцелярії [16, арк.1]. Певний час він виконував обов’язки реєстратора цієї установи [14, арк.39]. Щоправда, ще раніше місцева полкова адміністрація характеризувала його далеко не з кращого боку: *“За неприличные грубые ответы по разбирательству в неправом завладении подворка штрафован посажением на цеп, тож за леность и за неоднократное упрямство в повышению недостоин”* [21, арк.188зв].

У тій же Острогозькій провінційній канцелярії продовжив службу ще один колега Федора Марковича канцелярист Іван Петрович Чеботаревський (на початок 1767 р. він мав 25 років) [2, с.434]. Іван Чеботаревський був представником типової *“канцелярської родини”*. Його батько Петро Ілліч, син козака, з 1731 р. був на канцелярській службі в тій же Острогозькій полковій канцелярії, де дослужився до канцеляриста. У 1761 р. він пішов у відставку сотником. Окрім середнього сина Івана, два інші сини Петра Ілліча - старший Федір і молодший Ілля - також обрали канцелярський фах: перший у другій половині 1760-х років служив писарем у Калитвянському комісарстві Острогозької провінції (а значить, перед тим міг бути сотенним писарем Калитвянської сотні), а другий - *“капеистом у колонистов”* (можливо, мова йде про Слов’яносербію) [2]. Петра Ілліча було записано до списку *“дворян”* Острогозької провінції, які мешкали в м.Острогозьк, укладеного для Комісії Нового Уложення [5, с.339] та разом із синами - до *“Відомостей про старшин та їхніх дітей”* Острогозької провінції за третьою *“формою”* лютого 1767 р. [2, с.434].

На 1764 р. в Ізюмській полковій канцелярії штатними канцеляристами служили: 38-річний Михайло Оружинський, 31-річний Максим Таранухин та 29-річний Андрій Голіков [21, арк.152зв-153].

Вихідець з козацької родини Михайло Оружинський розпочав службу в 1742 р., а у 1756 р. його було призначено канцеляристом [11, с.89]. У 1765 р. він вийшов у

відставку і як відставний сотник підписав “наказ” “изюмских офицеров, старшин и владельцев” до Комісії Нового Уложення [1, с.304, 307]** та був записаний до списку “дворян” Ізюмської провінції для Комісії Нового Уложення 1766 р. [5, с.331].

Зі справи 1767 р. з фонду Ізюмської провінційної канцелярії про канцелярський персонал цієї установи [13]*** дізнаємося, що штатними канцеляристами установи на той час служили Максим Таранухин, Григорій Міщенко (Міщенков) і Павло Жуков [13, арк.3, 5а, 6, 7].

Як бачимо, Максим Таранухин продовжив цивільну службу. Можливо, не останню роль у цьому, окрім його власних заслуг, зіграли і родинні зв'язки. Справа в тому, що останнім молодшим полковим писарем Ізюмського козацького полку був вихідець з козацтва Яків Іванович Таранухін [14, арк.86зв; 2, с.217]. У 1766-1767 рр. він виконував обов'язки ізюмського провінційного секретаря [14, арк.86зв; 5, с.331]. Можемо припустити, що Яків і Максим були братами (перший народився близько 1722 р., а другий - 1733 р.) [21, арк.147зв, 153], адже подібні випадки серед канцеляристів траплялися (як-от, брати острогозькі полкові писарі Іван і Федір Павловичі Тимошенки) [11, с.73]. Старший син самого Якова Івановича Іван також починав у 1762 р. канцелярським писцем Ізюмської полкової канцелярії, а зі скасуванням полково-сотенного устрою служив квартирмейстром в Ізюмському гусарському полку [11, с.92; 14, арк.86зв].

Про попередню кар'єру Григорія Міщенка невідомо нічого. А от Павла Жукова було призначено у штат з понадкомплектних канцеляристів десь на початку 1767 р. на вакантне місце невдовзі перед тим померлого Тимофія Пирятинського [13, арк.7; 14, арк.16]. Останній був колишнім штатним канцелярським писарем Ізюмської полкової канцелярії [11, с.91].

Викликає подив, що колишній третій штатний канцелярист Ізюмської полкової канцелярії Андрій Голіков продовжив службу в Ізюмській провінційній канцелярії на значно нижчій посаді - копійстом [16, арк.7]. І це попри його загальний 15-річний канцелярський стаж [11, с.90].

В Охтирській полковій канцелярії у 1764 р. штатними канцеляристами служили: 30-річний Петро Петрович Перебийніс (Перебийносов), 23-річний Андрій Петрович Кардашевський та 28-річний Василь Коноплин [21, арк.15].

Петро Перебийніс після 1765 р. обрав для себе шлях цивільної служби. Він був вихідцем з козацького середовища: у Котелевській сотні Охтирського полку в першій половині 1760-х років служив козак Тихін Перебийніс, можливо, брат Петра Петровича [19, арк.9]. Петро Перебийніс службу розпочав у 1744 р., а канцелярську посаду здобув у 1750 р. [21, арк.15]. У списку “дворян” Охтирської провінції м.Охтирка для Комісії Нового Уложення його записано провінційним реєстратором на посаді протоколіста і за ним - 27 підданих [5, с.333]. На документах Охтирської провінційної канцелярії кінця 1770-х років бачимо його підпис як секретаря [17, арк. 7, 8]. На початку 1780-х років Петро Петрович служив протоколістом у тій же установі. У цей час він одноосібно володів “пустошю” Шаліївською та разом із Охтирським Троїцьким монастирем - “пустошю” Шандибівською під Охтиркою [22, с.101, 110]. Очевидно, його син - охтирський провінційний реєстратор Яків Петрович Перебийносов - разом із відставним губернським протоколістом Петром Якимовичем Кардашевським мали у власності “пустош” Рівну [22, с.26].

До слова, згаданий щойно Петро Кардашевський, очевидно був сином підпрапорного Сумського полку Якіма Кардашевського [2, с.52, 211]. У нез'ясованих поки що родинних стосунках з цими особами, вочевидь перебував і відставний

поручик Семен Семенович Кардашев - протягом 1746-1753 рр. канцелярський писар Сумської полкової канцелярії [2, с.352]. Його батько Семен, "із старшинських дітей", ще раніше служив у цій установі полковим писарем [2].

Загалом кілька поколінь Кардашевських (Кардашів) присвячували себе канцелярській справі. Так, останній старший полковий писар Охтирського полку Петро Кардашевський був на канцелярській службі з 1722 р., спершу канцелярським писцем, потім канцеляристом, а з 1747 р. - полковим писарем [2, с.265]. Після ліквідації козацького устрою Слобожанщини він деякий час виконував обов'язки комісара Охтирського комісарства Слобідсько-Української губернії [1, с.284; 2, с.306; 5, с.333]. За ним у списку "дворян" Охтирської провінції до Комісії Нового Уложення записано 18 підданих [5, с.333].

Двоє середніх синів Петра Кардашевського - Григорій та згаданий вище Андрій - пішли його слідами. Григорій, який народився у другій половині 1730-х років, з 1766 р. служив полковим писарем в Охтирському гусарському полку [2, с.306]. Андрій же з 1 жовтня 1765 р. обіймав аналогічну посаду в Ізюмському гусарському полку, хоча вже тоді був атестований на полкового комісара [18, арк.11зв-12]. Перед цим, з 1759 р. Андрій служив штатним канцеляристом Охтирської полкової канцелярії [21, арк.15].

Третій штатний канцелярист колишньої Охтирської полкової канцелярії Василь Коноплян після 1765 р. також продовжив цивільну службу на посаді реєстратора Охтирської провінційної канцелярії [15, арк.2зв; 16, арк.5].

У документах 1766-1767 рр. зустрічаємо ім'я ще одного канцеляриста Охтирської провінційної канцелярії Івана Савченка (Савченкова) [14, арк.15]. Однак до службовців відповідної колишньої полкової канцелярії він не належав. Імовірно, він був козацьким сином: у списку козаків Охтирського полку 1764 р. зустрічаємо чотирьох козаків з таким прізвищем (Сава - у першій Охтирській полковій, Олексій - у Колонтаївській, Самійло - в Мурахівській, Касян - у Кирилівській, Кіндрат - у Білчанській сотнях) [19, арк.2а, 11, 16, 20зв, 23], а крім того, осавулом Мурахівської сотні був Радіон "Саченков" [19, арк.15зв].

У 1764 р. штатними канцеляристами Сумської полкової канцелярії значилися аж шість осіб: 43-річний Тимофій Крупников, 32-річний Петро Лесевич, 38-річний Григорій Христенков, 33-річний Іван Пономарев, 38-річний Трохим Нестеров і 32-річний Василь Надточіїв [2, с.160].

Про долю цих осіб після 1765 р. відомо небагато. У Сумській провінційній канцелярії на тій же посаді продовжив службу Василь Надточіїв [2, с.370-371]. На 1779 р. він мав посаду провінційного секретаря і поблизу села Баранівського Сумського комісарства "в лузі" йому належали 4 піддані [6, с.154]. У вихідній документації Сумської провінційної канцелярії за 1765-1767 рр. зустрічаємо підпис канцеляриста Петра Христенкова, який служив у колишній Сумській полковій канцелярії понадштатним канцеляристом з 1760 р. (на 1764 р. він мав 26 років і, очевидно, був молодшим братом Григорія Христенка) [2, с.155-156, 161, 302, 364; 14, арк.17; 16, арк. 6].

* * *

Наша спроба перевірити перший склад дворянства Харківського намісництва, записаного до Родословної книги у 1786 р. [3, с.199-206], на предмет виявлення когось із згаданих вище осіб дала наступні результати. Нікого з тих, хто мав найліпші шанси потрапити до заповітного привілейованого списку - Семена Шафоростова, Федора Колтунова чи Михайла Оружинського (оскільки вони були відставними старшинами) - відшукати не вдалося. Можливо, їх чи їхніх нащадків було унесено пізніше. Але не виключено, що попри непогані стартові можливості дворянство так і

залишилося для них недосяжним. Натомість Петра Лесевича з братом Федором (першого - в чині колезького секретаря, а другого - в чині колезького реєстратора) було записано до 2-ої частини Родовідної книги [3, с.203]. До тієї ж частини, очевидно, в чині поручика було записано Івана Яковича Таранухіна [3, с.206].

* * *

Таким чином, підтвердилися наші попередні висновки про те, що канцелярський персонал Слобідсько-Української губернської, Ізюмської, Острогозької, Охтирської та Сумської провінційних канцелярій у перші роки існування цих установ у великій мірі був сформований зі службовців відповідних полкових канцелярій. Очевидно, такий перебіг подій був на руку і самим службовцям, і владі в особі губернатора Євдокима Щербініна та провінційних воевод: перші одержували жалування і можливості кар'єрного росту по лінії цивільної служби, а другі - вишколений персонал. Слід зауважити, що більшість "нижчих" канцелярських службовців становили вихідці з козацтва. Очевидно, цивільна служба становила для них ще і спосіб уникнути зарахування до стану військових обивателів та накладеного на нього з 1765 р. обов'язку сплачувати подушне. У виграшному становищі опинилися "старші" канцеляристи, адже їм при відставці надавали чини полкових старшин і сотників. Це, по-перше, автоматично звільняло їх та їхні родини від сплати подушного, а, по-друге, відкривало хоча й досить примарні, але перспективи отримання дворянства.

**Харківська полкова канцелярія* - "Ведомость коликое число в Харьковском полку состоит н[ы]не при полковой канцелярии канцеляристов, канцлярских писарей в штате и сверх штата, також и для писма писцов, и сколько у них мужеска полу детей, братьев и родственников, и с каких кто чинов в те должности определены, с показанием им лет и ис тех их братьев и родственников доходят ли в казну какия денежныя подати или от того исключены и по каким указом. Сентября дня 1762 году" [11, с.83-87]; *Острогозька полкова канцелярія* - "Щорічний список" Острогозького полку 1764 р. [21, арк.188-188 зв]; *Ізюмська полкова канцелярія* - "Щорічний список" Ізюмського полку 1764 р. [21, арк.152 зв-153]; *Охтирська полкова канцелярія* - "Щорічний список" Охтирського полку 1764 р. [21, арк.15]; *Сумська полкова канцелярія* - "Щорічний список" Сумського полку 1764 р. [2, с.160-161].

**Цей "наказ" містив цікаве прохання закріпити спеціальним імператорським указом положення про те, щоб "в провинциальные воеводские товарищи, секретари и комиссары определить с таковых настояще с пожалованием чинов и впредь о неопределении из посторонних, а о бытии в тех и других чинах [...] из здешних в отставке находящихся штап-, обер-афицеров и старшин [...], дабы оные, ведая состояние и свойство здешнего народа, в случае нужды за их обстоовать могли" [1, с.311].

***Оригінальна назва справи: "Дело об определении в Изюмскую провинциальную канцелярию и в камисарства в приказные служители обывателей и о увольнении их в отставку 1767 году мая 16 дня на 45 листах" [13].

1. Депутатские указы и всеподданнейшие челобитные от дворян Слободской Украинской губернии // Сборник Императорского Русского исторического общества. - 1889. - Т.68. - С.249-324.

2. Еліта Слобідської України. Списки козацької старшин 60-х рр. XVIII ст. / Передм., упоряд. С.Потапенко. - К., Харків: Харківський приватний музей міської садиби, 2008. - 495 с.

3. *Ілляшевич Л. В.* Краткий очерк истории Харьковского дворянства. - Харьков: ИД "Райдер", 2002. - 208 с.

4. *Маслійчук В.Л.* Козацька старшина Харківського слобідського полку 1654-1706 рр. - Харків: Ун-т внутр. справ, 1999. - 124 с.

5. Матеріали для історії колонізації і быта степної окраїни Московського державства (Харківської і частини Курської і Воронежської губерній) в XVI-XVIII столітті / Сост. Д.И.Багалеї. - Харків, 1886. - Т.1. - 358 с.

6. Описи Харківського намісництва кінця XVIII ст. / Упорядн. В.О.Пірко, О.І.Гуржій / ред. кол.: П.С.Сохань (відп. ред.), В.А.Смолій, Ф.П.Шевченко, Г.В.Боряк. - К.: Наукова думка, 1991. - 224 с.

7. Переписні книги Харківського 1667, 1669 гг. / Состав. А.Ф.Парамонов, В.Л.Маслійчук. - Харьков: Харьковский частный музей городской усадьбы, 2009. - 94 с.

8. *Потапенко С.П.* Бригадна канцелярія Слобідських полків: особливості функціонування та штат службовців установи // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: збірник наукових статей учасників Третіх всеукраїнських драгоманівських наукових читань молодих істориків (12 березня 2010 р.). - К., 2010. - С.42-48.
9. *Потапенко С.П.* Канцелярські установи Слобідської України другої половини 60-х рр. XVIII ст.: особливості функціонування та персональний склад службовців // Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів (Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С.Грушевського НАН України). - Т.18. - 2009. - С.5-22.
10. *Потапенко С.П.* Нові дані до історії діяльності "Комісії про Слобідські полки" 1762-1764 рр. // Київська старовина. - №5-6. - 2009. - С.200-208.
11. *Потапенко С.П.* Службовці полкових канцелярій Слобідської України першої половини 1760-х рр.: чисельність, персональний і соціальний склад, родинні зв'язки // Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. (Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С.Грушевського). - Т.16. - 2008. - С.66-97.
12. *Потапенко С.П.* Чолобитні - джерело з історії козацької старшини Слобідської України // Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів (Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С.Грушевського НАН України). Тематичний випуск: "Джерела локальної історії: методи дослідження, проблеми інтерпретації, популяризація". - Т.19. - Кн.1. - 2009. - С.288-291.
13. Центральний державний історичний архів України, м.Київ (далі - ЦДІАК України), ф.1584, оп.2, спр.88, 45 арк.
14. ЦДІАК України, ф.1710, оп.2, спр.115, 108 арк.
15. ЦДІАК України, ф.1710, оп.2, спр.146, 9 арк.
16. ЦДІАК України, ф.1710, оп.2, спр.156, 7 арк.
17. ЦДІАК України, ф.1710, оп.2, спр.1846, 8 арк.
18. ЦДІАК України, ф.1815, оп.1, спр.4, 125 арк.
19. ЦДІАК України, ф.1817, оп.1, спр.110, 28 арк.
20. ЦДІАК України, ф.1817, оп.1, спр.28, 120 арк.
21. ЦДІАК України, ф.1817, оп.1, спр.95, 288 арк.
22. Экономические примечания на Ахтырский уезд 1785 г. / Под ред. *А.Ф.Парамонова*. - Харьков: Харьковский частный музей городской усадьбы, 2008. - 216 с.
23. Экономические примечания на Харьковский уезд 1782 г. / Редакт., подготов. теста, предислов.: *А.А.Парамей, А.Ф.Парамонов*. - Харьков: Харьковский частный музей городской усадьбы, 2006. - 216 с.
24. *Юркевич В.* Харківський перепис р. 1660 (Перепис Слобожанщини Ф.Т.Пестрикова й С.С.Ушакова) // Записки історико-філологічного відділу УАН. - 1928. - Кн.20. - С.129-173.

Потапенко С.П. К истории канцелярий Слобожанщины второй половины XVIII в. (о канцеляристах и их судьбах после 1765 г.)

В статье прослежены судьбы штатных канцеляристов бывших слобожанских полковых канцелярий после отмены в 1765 г. полково-сотенного устройства Слобожанщины. Выяснено, что "старшие" канцеляристы выходили в отставку с чинами полковых старшин и сотников, что открывало перед ними некоторые перспективы дворянства. Остальные канцеляристы продолжали службу в новосозданных губернской и провинциальных канцеляриях, что давало им возможность избежать платы подушного и сделать карьеру.

Potapenko S.P. A remark to the history of Sloboda Ukraine chancelleries of the second half of 18th century (concerning clerks and their fortune after 1765th)

The article investigates careers of clerks of Sloboda Ukraine regiments' chancelleries after the Cossack order of the region in 1765th was abolished. It is shown that "superior" clerks retired from the service and got the ranks of regiment's officials or sotnyks. Others continued their civil service while it was a chance to make a successful career and raise their social positions.